

Et ista est vera, & realis intentio illorum iurium, & in expresso ita respondet Gloss. ordinariam dicit. ff. de servitibus rusticorum pradiorum in glof. final. & ibi Bartolus & Paul. & communis opinio, ita etiam respondet magistraliter Bartol. in l. stipulationes non dividuntur, secunda colum. 1. & 2. oppos. ubi notabiliter declarat, & ibi A. gel. secunda colum. in medio. Vincent. in l. in executione, 3. colum. in principio. Confirmatur, quia fructus est indivisibilis, tamen effectus eius possunt dividi, quia potest operari in certo casu, & in alio non, ut in l. 3. Cod. de liber. praes. cum materia, & in l. si filius, ff. de vulgar. pupil. Nec obstat etiam contra hoc, si dicas quod imo servitus est dividua nam licet ille qui est dominus praedii dominantis, si emat totum fundum servientem, vel aliter fiat dominus ejus, vel e contra, statim ipso jure amittatur servitus, quia in re propria non potest cadere ut in leg. in re comm. in princ. & in leg. si quis ades, ff. de servit. urban. praed. text. in leg. communi fundo, ff. de servit. rustic. pradiorum. text. in leg. ut frui, ff. si usufruct. petat. text. in l. quid communi. praed. text. in l. 1. ff. quemadmodum servit. amit. Cujus verba sunt; Servitutes praediorum confunduntur, si idem utriusque praedii dominus esse emerit; tamen si efficiatur, dominus praedii servientis, vel e contra pro certa parte, pro indiviso bene retinetur, & conservatur servitus, text. est in l. ut pomum, §. 1. ff. de servit. titulo general. Cujus verba sunt; Si praedium tuum mihi serviat, sive ego parvis praedii tui dominus esse coepero, sive in mei per partes quidem servitus retinetur, licet ab initio pro parte acquiri non poterat, & ibi notat Bartol. text. in leg. si communi fundo, in fin. ff. de servit. rustic. pradiorum. §. unus ex sociis, versic. & ideo. eod. tit. text. in l. ex paribus, §. fin. ff. de verb. obl. Ergo sequitur, quod pro parte quam habet dominus non debetur servitus, sed tantum pro parte socii, & sic pars fundi pro indiviso debet servitutum, quia respondeo, quod in tali casu totus fundus debet servitutum, licet sit dominus pro parte; quia regula quae habet, quod in re propria non cadit servitus, debet intelligi, quando est res propria in solidum; secus vero, si in ea habet partem, & sit communis cum aliquo ratione partis alienae tota servitus conservatur. Sicut enim a principio servitus pro parte non potest acquiri; ita jam acquisita non amittitur, ita notabiliter tenet & declarat Bartol. in leg. stipulationes non dividuntur 3. colum. 3. oppos. & ibi Imol. 3. colum. num. 3. in fin. Vincent. in leg. in executione 4. colum. 5. oppos. eodem tit. tenet etiam Bart. ubi melius quam alibi loquitur, in l. pro parte, ff. de servit. & ibi Alber. Bald. Paul. Florian. & ante eos Jacob. Butrig. quam refert Bald. tenet Odofred. Paul. & communiter Doctor. in d. leg. ut pomum §. 1. eod. tit. Gloss. ordinaria Odofred. Barr. Alber. & alii in d. l. si serv. rust. praed. Gloss. & scribentes, in §. 1. ff. quemadmodum servit. amit. tenet Dyu. in regula factum legitimum, de regul. jur. libr. 6. 2. colum. hzo in summa C. de servit. & aqua, penultim colum. num. 36. Capolla in tractat. servit. urb. praed. e. 24. in princip. Confirmatur etiam, quia si quis habet servitutum, in pluribus fundi servientibus ad fundum suum, & utatur ea in uno solo fundo, durat & conservatur in alio, nec amittitur in aliquo, mediante aliena praescriptione; quia una tantum servitus est, quae per partem usus conservatur: text. est in l. una est via, ff. de servit. rustic. praed. text. in l. si loco, §. fin. ff. si servit. vendic. text. in l. si is qui usum tenet, ff. quib. modis usu-

fruct. amit. ubi per usum & retinentera, usus conservatur, & retinetur totus usufructus Confirmatur ista conclusio & communis opinio per text. in l. si fillicidii, §. fin. ff. quemadmodum servit. amit. ubi per usum, & exercitium servitutus in parte fundi conservatur servitus in toto fundo. Confirmatur etiam: quia facilis iura nostra acquisita conservamus, quam acquiramus de novo, text. est in l. parte furioso, versic. nam furiosus, ff. de his qui sunt sui vel alien. jur. text. in l. si is qui animo, ff. de acquirend. possess. cum siml. Non obstat etiam text. subtilis & notabilis in l. 1. §. fulian. ff. de itinere attinge privato; ubi patet quod potest quis servitutum praescribere tantum utque ad aliquam certam partem fundi; quia respondeo ut supra, ut dixi in repetit. l. quod meo, de acquirend. possess. Adde tamen, quod hoc debet intelligi quando est solus unus fundus dominans, secus si plures, quia dato quod sit unus fundus serviens, quia tunc plures sunt servitutes, & a fortiori, sic plures sunt fundi servientes, & dominantes, ita probat text. in l. si ades, de servit. urb. praed. text. in l. uam satis, versic. Celsus; quemadmodum servit. amit. ubi vide omnes Doctores & discute articulum in materia servitutum, quia hic sufficit. Confirmatur per textum notabilem in l. si communem, ff. quemadmodum servit. amit. ubi si domini fundi dominantis non unum servitutum, & unus est minor, & alter major, ratione partis minoris conservatur, & non perditur servitus quoad omnes, & ibi notat DD. notant etiam Pet. Cyn. Bart. & est communis opinio in l. 1. C. si in commun. eademque causa. Confirmatur etiam per text. in l. loci corpus, §. fundus, si serv. vind. ubi habetur, quod sententia lata in consessoria pro uno ex dominis fundi dominantis, praestit alii, & ibi Gloss. ordinaria Barr. Odofred. Alberic. Bald. Paul. & Florianus.

Similiter, & secundum contractus, promissio, vel obligatio servitutus realis, dicitur individuus ratione distributionis, vel divisionis inter heredes, quia mortuo promissore, quilibet ex haeredibus tenetur constituere servitutum Similiter & e contra, mortuo creditore, quilibet ex haeredibus potest agere in solidum ad constituendam servitutum, nec dividitur inter eos actio, vel obligatio secundum portiones hereditatis text. est in l. 2. §. ex his, infra isto tit. text. i. l. haeredit. §. an ea, ff. faeris, text. in l. via itineris, ff. de serv. text. in l. si de commissis, §. fin. ff. de leg. 3. text. in fin. ff. de serv. rust. praed. text. in l. ea que in partes, ff. de reg. jur. text. in l. si unus versic. fin. ff. de serv. rustic. praed. pro quibus est l. 9. tit. 3. par. Advertendum tamen, quia iste articulus est valde difficilis, & sut l. i. pro cujus majori declaratione dico, quod videtur quod unus ex haeredibus non possit praedictam sententiam imponere in totum neque in partem; in totum; quia unus ex dominis fundi non potest imponere servitutum sine consensu & voluntate aliorum text. est in l. ff. de serv. text. in l. unus ex sociis, ff. de serv. rustic. praed. in parte non potest, quia cum servitus sit omnino individua, impossibile est quod possit imponi pro parte, ut supra plene dictum est, & probat text. in l. stipulationes non dividuntur infra isto tit. text. in l. pro parte, ff. de serv. text. in l. si quis duas, §. si quis partem, ff. comm. praed. & rationes veras, & juridicas supra adduximus. Sed huic difficultati subtiliter respondeo, quod talis haeres non solvit, neque constituit realiter servitutum in solidum, nec in parte, sed solvit estimationem, seu interesse ejus in solidum, & iste sit verus intellectus praedictorum iurium. Nec obstat,

obstat, si replices, quod licet contractus, promissio vel obligatio sit individua in sua primitiva substantia & natura, tamen quando devenimus ad interesse, vel estimationem ejus: est dividua, ut est text. capitalis in materia, in l. stipulationes non dividuntur vers. Celsus, infra isto tit. & ibi communiter DD. quia respondeo, quod quando formatur actio, & repetitio contra unam ex haeredibus ad ipsam estimationem seu interesse, bene efficitur dividua, & ita intelligitur text. in d. versic. Celsus. Secus tamen, quando agitur vel formatur actio, & petitio ad ipsam servitutum constituendam, & est per, iudicem condemnatus quia ipse solus per se non potest servitutum constituere, tenetur in executione solvere totam estimationem, seu interesse in solidum, aliis non liberatur, & ita intelligitur praedicta iura priora, ita expresse tenet & declarat Barr. l. 2. §. ex his, infra isto tit. col. num. 8. tenet etiam, & reputat Bartol. singularem, & Paul. de Castr. ibi, 3. col. Imol. etiam 3. col. Roman. 5. col. num. 18. Alexand. 3. col. Florian. in l. haeredit. §. an ea, ff. famil. erisc. Jas. qui reputat singularem, l. 4. fin. infra isto tit.

Ex quo inferat Paul. in d. §. ex his, 3. col. quod idem erit in obligationibus facti individui, quia licet post mortem succedat obligatio ad interesse, tamen si creditor agat ad ipsum factam, ad quod recte potest agere, tunc talis haeres conventus, & condemnatus in executione, solvere totam estimationem, seu interesse in solidum, nec liberatur solvendo partem pro hereditaria portione, idem tenent Alexand. in d. §. ex his, 3. colum. n. 10. Neque obstat textus in l. 4. §. Cato, infra isto tit. ubi dicitur, quod licet factum promissum sit individuum, tamen poena apponitur indistincte est dividua, ut quilibet haeres tenetur pro parte hereditaria, quia debet intelligi in poena pecuniaria, accessorie posita in actu, vel contractu: secus tamen est in interesse, quod succedit loco facti promissi, & petitii. Sed advertendum valde subtiliter, quod iste intellectus Bartol. & Doctorum ad praedicta iura non videtur verus: imo licet unus ex haeredibus tenetur ad solutam estimationem, tamen si haeres vult ipsam servitutum realiter in solidum constituere, videtur quod possit: imo quod magis est, creditor possit praesic eum cogere in solidum constituere. Primum quia text. in praedicto §. ex his, & omnia alia iura dicunt, quod promissio & obligatio servitutus realis est individua, & sic etiam respectu distributionis, & divisionis inter heredes, quia unumquodque tenetur in solidum. Ergo debet intelligi, quod tenetur ad ipsam servitutum realiter constituendam: non vero ad interesse, vel estimationem quia de ipsa servitute loquantur iura, non vero de estimatione, vel interesse. Secundum, quia ex persona haeredum, conditio obligationis non mutatur in obligatione individua, ut est regula, & conclusio text. in d. §. ex his; Ergo sicut defunctus debitor tenebatur ad ipsam servitutum, & poterat constituere: ita quilibet haeres ejus. Tertio, quia promissio, & obligatio servitutus continet jus & factum, ut probat text. in l. 2. §. & haram, infra eod. ibi Bart. & communiter Doctores. Sed ille qui tenetur dare, praesic tenetur, & potest cogi, ut in l. ubi autem non apparat §. final. infra eodem, & in l. si servum, §. fin. eod. tit. Ergo sicut defunctus poterat compelli ita haeres ejus. Quare pro hoc pondero & considero subtiliter text. in d. §. ex his, versic. final. ubi dicit textus quod defuncto creditore, cui servitus est promissa quilibet ex haeredibus habeat actionem in

solidum. Nec vitatur talis actio, & obligatio ex eo, quod in fundo communi non potest unus sine alio acquirere servitutum: quia possibile est, si omnes socii, & haeres consentiant, & licet consensus omnium sit difficilis: tamen talis difficultas non vitat promissionem, nec obligationem servitutus, & tamen, quando illemet textus supra dicitur versic. & ideo, locutus fuit in promissore, & debitor servitutus mortuo, simpliciter dixit, quod haeres promissoris insolvidum tenetur, nec considerat in tali casu aliquam difficultatem, vel impossibilitatem. Quinto, quia quando quis tenetur pro alio, potest solvere de bonis illius, ut liberet se, textus est in l. si procuratorem §. si pignorantes, ff. mandati. h de quo textu supra dixi: ergo in nostro casu possit unus haeres pro omnibus constituere servitutum. Sexto & finaliter facti quia quando plures sunt domini alicujus fundi pro indiviso, unus eorum potest constituere servitutum, non ut valeat in totum, nec in parte; sed saltem ut sua constitutio sit in pendenti, donec videamus, an alii consentiant. Unde hoc casu videtur, quod valeat constitutio servitutus de facto, donec alii consentiant: imo etiam valeat de jure. Nec obstat, quod quando plures sunt domini ejusdem rei, non potest unus sine alio servitutum constituere, ut in l. unus ex sociis, ff. de servit. rustic. pradiorum cum similib. quia possent intelligi, quando ex proprio contractu velit constituere: secus, si ex contractu defuncti, per rationes praedictas: ita dixit Angel. de Perus. in d. §. ex his, quae referunt Doctores, sed non reperitur in lectura Angel. unde forte dixit in voce, sed expresse tenet ibi Paul. de Castr. 3. col. Nec iterum obstat si replices, quod hoc est impossibile: quia haeres non repraesentat personam defuncti in totum, sed tantum pro parte, ut est Gloss. singularis in jure in l. 2. §. juncto text. ff. de prator. stipul. & ibi communiter Doctores, quia illud procedit in partibus dividuis: secus vero in individuis, quia in eis quilibet haeres repraesentat personam defuncti in solidum: & ista est intentio text. in l. ex his, & sic ex praedictis patet, quod iste articulus est valde subtilis, & difficilis, & in eo satis insudavi pro habenda veritate, in quo ex mente jurum & doctorum resolutive pono sequentes conclusiones. Prima conclusio quod unus ex haeredibus non potest servitutum in solidum realiter constituere in fundo communi hereditario sine licentia & consensu coharedum, quidquid dixerit Ang. l. Paul. & sequaces per praedicta iura, quae habent quod unus ex sociis non potest sine aliis imponere servitutum, item etiam per textum subtiliter indutum in l. 2. §. ex his, infra isto tit. ubi habetur, quod eo casu quo unus ex haeredibus conventus, & condemnatus insolvidum praestiterit, potest ad coharedibus repetere suas partes iudicio familiae eriscundae, quod nullo modo potest referri ad ipsam servitutum realiter constitutam: quia tunc non cesset quid repetendum ad coharedibus, item etiam per text. in l. haeredit. §. an ea, ff. famil. erisc. ubi disponit, quod si promissor servitutus decesserit pluribus haeredibus relictiis, quilibet tenetur in solidum, & durat obligatio defuncti; cuius sensus est quod quilibet tenetur ad servitutum, licet eam non possit praestare nec constituere quod partibus coharedum, & sine eorum consensu, cum sint alienae, & perinde sit ac si nullus eorum haberet fundum; sed in casu quo nullum fundum haberent, quilibet tenetur ergo, &c. ita in nostro casu, licet habeant fundum communem & sic tantum tenetur ad interesse, vel estimationem

nem in solidum; & in alio non posset verificari effectus, vel executio obligationis servitutis: confirmatur etiam ista conclusio tali ratione; quia si unus hæres posset in solidum constituere servitutem, sequeretur, quod in potestate unius esset aliis præjudicare, sententia contra unum lata noceret aliis, quod esset absurdum, & iniquum, contra omnes regulas juris, & in terminis, quod unus non possit servitutem realiter imponere sine licentia, & consensu aliorum coheredum tenet Imol, licet certè sic non fundet, in d. §. ex his, 3. col. in fin. & ibi Alex. 2. col. num. 5. Vincent, 7. col. num. 9. Roman. in l. 4. S. Cato, infra eod. tit. 4. col. & ibi Aretin. 3. col. in fin. Unum tamen est, quod si omnes coheredes essent jam constituti in mora per creditorem, posset unus eorum in solidum servitutem constituere: ita probat textus singularis & unicus in iure, in l. fideicommissi. §. si in opere ff. de legat. 3. & ad hoc reputat unicum Roman. in d. §. Cato, 7. col. dicens esse suum novum dictum in materia. Sed hoc non obstante, communis opinio est in contrarium, imò quod modò sunt in mora, modò non, unus ex coheredibus sine alio non possit servitutem realiter constituere. Et ad illum textum responderetur, quod debet intelligi in servitute debita in ultima voluntate; quia non debet pendere sicut contractus, ut in l. fin. ff. commun. prætor. & ita tenet & respondet Aret. in d. §. Cato, 4. col. Et confirmari potest: quia in ultima voluntate transit dominium, vel jus servitutis abique reali constitutione. Et hoc teneo, licet Alexand. in d. l. 1. §. ex his, dicat, quod in contractu, nec in ultima voluntate unus coheres sine alio non possit servitutem constituere & text. in d. §. si opere intelligatur in affirmatione, vel interesse.

Secunda conclusio. Quod si uni ex hæredibus est adjudicatus totus fundus, in quo fuit promissa servitus per defunctum, potest & tenetur ille servitutem realiter in solidum constituere, quia hoc casu cessat ratio communiois, quæ impediabat constitutionem servitutis, de qua in l. per fundum, ff. de serv. rust. præd. & in leg. fin. ff. commun. præd. ita expresse Joan. de Imol. in d. l. 2. §. ex his, 3. col. post med. Socin notabiliter ibi 3. col. post fin. versic. circa primam difficultatem, pro qua sententia & conclusione facit bonus text. in l. continue, §. fin. juncta Gloss. & communis opinio eodem tit. de verb. oblig. per quem reperio, quod tenet Bar. in l. si stipulationes non dividuntur, 3. column. 6. oppositè quod si uni ex hæredibus prælegatur fundus, ad quem respicit fructus, vel servitus, ad eum transit actio, quia potest transire, cum sit hæres, licet secus sit in successore particulari. Unum tamen est, quod ista secunda conclusio debet intelligi isto modo, scilicet quod si ad coheredibus est adjudicatus cum onere suo servitutis promissæ & imponendæ, nihil potest repetere ad coheredibus, si verò simpliciter adjudicatus est ignorante ipso hærede, cui fuit adjudicatus, tenetur constituere, se poterit repetere affirmationem ab aliis coheredibus pro suis partibus, ita notat Imol. in d. §. ex his, 3. column. & Socin. eadem 3. col. & ita etiam potest intelligi text. in d. §. ex his, & in l. hæredes, §. an ea stipulatio, ff. fam. ercis. facit etiam text. notab. in l. in iudicio eod. tit. ff. fam. ercis.

Tertia conclusio. Quod unus ex hæredibus promissoris potest constituere servitutem in fundo communi hereditario, non quod statim valeat, vel sit acquisitum sua reale servitutis in totum nec in parte, sed talis constitutio, vel quasi traditio tunc in pendenti, donec alii consentiant, ipse

tamen constituens non poterit eam impedire uti prædicta servitute, etiam interim aequam alii consentiant. Et idem est in quibuscunque dominis particularibus alicujus fundi, text. est notabilis in l. per fundum, ff. de serv. rust. præd. in l. si autem plures, ff. de aqua plu. arcen. text. in l. si quis per fundum, ff. de evictio. text. valde notabilis in l. final. ff. commun. præd. text. in l. 10. tit. 3. 1. 3. part. Et ratio horum est; quia cum non sit dominus totius fundi in solidum non potest servitutem in solidum constituere, ut in leg. 1. ff. commun. præd. in l. si quis duas, §. 1. eod. tit. in §. ideo Insti. de serv. rust. præd. Idem licet dominus non potest constituere servitutem pro parte, cum sit individua omni respectu, ut supradictum est, sed licet non sit dominus in totum, nec adhuc in parte bene erit personaliter obligatus, quia ille qui prædium non habet, potest promittere, ut in leg. hæredes §. an ea stipulatio, fam. ercis. & in leg. fundum cuius, §. si per alienum, de evict. cum talis obligatio non dependeat à domino, sed solo consensu obligandi. Istam rationem ponit Bart. licet sic non declarat, in dicit. leg. per fundum, 1. column. in medio, post princip. Paul. de Castr. 2. col. n. 9. Angel. 1. column. in princip. Florian. in princip. & istam rationem & intellectum ad illa jura voluit Innocent. in c. cum consuetudinibus, extra de consuetudine.

Ex quo Bartol. ait in dicit. l. per fundum, quod tali casu, si ille cui est concessa servitus, impeditur, vel molestatur à concedente, non pronunciat ut iudex sibi competere servitutem, sed tantum pronunciat ut iudex sibi esse, ut non impediatur, vel molestetur à concedente uti servitute, & simili, ita tenet Innocent. in cap. inter dilectum extra, de donatio. 1. col. 1. n. 2.

Quarta conclusio; si unus ex hæredibus non constituat prædictam servit utem, vel dato, quod ipse velit constituere, creditor nolit illam recipere ex eo, quod non constituitur ab omnibus, poterit creditor ab eo petere solidam servitutem, & in ea poterit condemnari, fieri executio in affirmatione, vel interesse in solidum; cum illam non possit præstare, text. est, qui sic debet intelligi, in dicit. l. 2. ex his infra eod. tit. text. in dicit. l. hæredes §. antea stipulatio, ff. fam. ercis. & istam sententiam & conclusionem tenet Bar. in d. §. ex his, 3. column. num. 8. & ibi Paul. de Castr. 3. column. Imol. 3. column. Roman. 5. column. Alexand. 3. col. n. 6. Florian. in d. §. antea, Roman. in l. 4. §. Cato, infra eod. tit. 7. column. & ibi Aretin. 3. col. Neque obstat, quod eo casu, quo venit ad interesse in obligationibus facti, illud interesse reputatur dividuum, ut in l. stipulationes non dividuntur, versic. Celsus, infra eodem, quia illud est verum, quando principaliter creditor agit ad interesse; secus verò si ad servitutem, vel rem individuum, & postea per viam executionis loco eius consequitur interesse, quia tunc est individuum, & ita debent intelligi prædicta jura.

Similiter etiam dixi, quod mortuo creditore servitutis sibi promissæ, quilibet ex hæredibus potest agere ad solidam servitutem constituendam, quod declaro per sequentes conclusiones.

Prima conclusio; si fundus dominans sit adjudicatus uni ex hæredibus in divisione hæreditatis ipse socius potest agere ad solidam servitutem, & ei potest & debet in solidum constitui, & si non constituat, debent ei solvi interesse, & estimatio servitutis ita probat text. in l. continue, §. fin. infra eod. & ibi Gloss. ordinaria & in l. in iudicio ff. fam. ercis. & ibi Albericus in l. 2. §. ex his infra eodem septima columna in fin. Bar. qui non constituratur

deratur in l. 4. §. Cato, 9. column. 5. quasi. versic. concludendo ergo dico.

Secunda conclusio. Quod si mortuo creditore fundus dominans est divisus inter hæredes, unusquisque potest agere contra debitorem, ut in solidum constituat sibi servitus ad suam partem, argumento text. in l. via constituti, §. quacunque, ff. de serv. rust. præd. per quem tenet expresse Alber. in d. §. ex his, 7. column. in fin. & probat text. in l. loci corpus §. si fundus, ff. si servit. vendic. ibi Doct.

Tertia conclusio. Si fundus dominans, cui servitus debetur, est adjudicatus uni ex hæredibus, nec per partes divisus, sed est communis, quia hæreditas non est divisiva, unus eorum potest agere ad solidam servitutem, & si debitor constituat, erit in pendenti, donec alii consentiant, sed ipse solus poterit uti, & non potest prohibere debitorem, text. est formalis & expressus in l. fin. ff. commun. prædior. & ibi communiter Doctores.

Quarta conclusio. Si unus ex hæredibus creditoris agit ad servitutem, & in executione solvatur interesse, vel estimatio, quia alii non consentiant, tantum consequetur illud pro sua parte, ita probat textus in l. hæredes, §. an ea ff. fam. ercis. & tenet expresse Bar. in d. l. 2. §. ex his, infra eod. tit. 2. column. num. 11. & ibi communiter Doctores.

Similiter etiam, & tertio, talis contractus promissus, vel obligatio servitutis, dicitur individuum ratione solutionis, quia pro parte non potest solvi, textus est, qui sic debet intelligi in l. 2. §. harum, infra eodem, & ibi communiter Doctores. Quod intelligere isto modo, quod si promissor servitutis solvat servitutem traditione, vel quasi, inducendo creditorem in fundo, si tamen dicat solvere pro parte, non valet solutio in aliquo. Similiter & quarto, talis contractus, promissus, vel obligatio servitutis, dicitur individuum ratione liberationis, quia facta solutione in parte, non contingit liberatio, etiam in aliqua parte, textus est in dicit. l. 2. §. harum, infra eod. ibi communiter Doctores. Item finaliter adde, quod omnia supradicta habent locum in servitute rustica, & etiam urbana, per prædicta jura, & rationes.

18 Servitus verò mixta ususfructus est merè dividua omni respectu. Quia primò est dividua respectu contractus, & obligationis, quia sicut totus potest promitti, ita etiam pro parte quotativa pro indiviso in aliquo fundo, & facta traditione quaeritur jus ususfructus in eo pro illa parte, & consequetur commoditatem fructuum pro ea, & habet omnia remedia & interdictiona quæ competere fructuario in totum; textus est in l. §. ff. de usufr. Cujus verba sunt. Ususfructus ab initio pro parte indivisa, vel divisa constituitur. Legitimo tempore similiter amitti potest. & ibi Gloss. ordinaria & communiter Doctores, text. in l. etiam, eod. tit. textus in l. si mihi & ibi, eod. tit. textus in leg. l. 1. §. si ususfructus, ff. ad leg. Falcid. text. in l. si cuius, §. final. ff. de usufruct. textus in l. communi dividundo, la 1. §. cum de usufructu, ff. commun. divid. textus in l. est duo, ff. de pecunio, textus in l. sed & si usucapi, §. ususfructus, ff. fam. ercis. textus in l. 1. ff. de usufruct. accresc. Et ratio est, quia sicut res mobilis, & dominium ejus potest promitti, alienari, vel acquiri pro parte divisiva vel indivisa: ita ususfructus, cum sit pars domini, ut in l. §. ff. de usufruct. Præterea, pars ejus tantam utilitatem adfert respectu

tu partis, quantum totum respectu totius, ita Bar. in d. l. stipulationes non dividuntur, 10. column. in medio, n. 27. Imol. 3. column. n. 3. Roman. 3. column. versic. unde datur tertia, quia dicit, quod melior ratio non potest assignari Jafon. 18. column. num. 30. Eandem rationem ponit Bartol. in l. 1. §. si usufr. ult. ad leg. Falcid. num. 3. 1. oppositè. Angel. Imol. Paulus de Castr. & communiter Doctores ibi late, & notabiliter Vincent. in l. executione, de verbor. oblig. 36. col. n. 12. Cæpolla in tractat. serv. l. 1. ubi præd. cap. 10. Et eadem ratione erit in usufructu legali: quia potest concedi, & deberi pro parte, & quoad omnia alia dici dividuus, textus est in l. cum autem, de bon. qua liber.

Secundo modo dicitur dividuus ratione distributionis, vel divisionis inter hæredes; quia mortuo promissore usufructus, dividitur obligatio inter hæredes secundum proportionem hereditarias, textus est in d. l. §. 1. de usufr. Cujus verba sunt. Reo quoque promittenti defuncto; in partes hereditarias usufructus obligatio dividitur, & per consequens est dividua, respectu solutionis & liberationis, argumento illius textus & jurium supradictorum, facit textus notabilis in l. cui usufructus ff. de usufruct. leg. Ex parte verò hæredum creditoris, & sic activè ex parte hæredum ejus, cui debetur usufructus, non potest dici dividuus, cum usufructus stringatur morte, & non transeat ad hæredes.

Tertio modo est dividuus, ratione solutionis, quia sicut in totum potest solvi, ita pro parte, per prædicta jura.

Quarto modo est dividuus ratione liberationis & effectus quia pro parte soluta contingit liberatio, per eadem jura.

Servitus verò usus licet sit mixta, sicut usufructus, est merè dividua omni respectu, quia pro parte non potest promitti. Item, quia mortuo debitore non dividitur obligatio inter hæredes. Item etiam pro parte solvi non potest. Item etiam non contingit liberatio pro parte, textus est in l. usus pars, ff. de usu & habit. Cujus verba sunt: usus pars legari non potest; nam fructus quidem pro parte possumus; nisi pro parte non possumus; & ibi notant Gloss. ordinaria, Olofred. Bart. Bald. Alber. & communiter Doctores: & certè est valde subtilis decisio, & conclusio Consulti, & omissis aliis rationibus, ista est vera; & mentalis ratio: quia servitus usus, debetur à re persone, habito respectu ad indigentiam, & necessitatem persone cui debetur, ut in l. plenum, ff. de usu & habit. Et illis necessitas est indivisibilis; quia si persona cui debetur, comederet, vel biberet tantum pro parte ejus quod est sibi necessarium pro alimentis, non posset vivere; imò citò moreretur, & per consequens pars non adferret tantam utilitatem respectu partis, quantum totum respectu totius, & in terminis istam rationem ponit Bar. in l. stipulationes non dividuntur, infra isto tit. 10. col. num. 27. & ibi Imol. col. num. 3. Roman. 3. column. Jafon. 18. column. num. 20. Angel. in l. 1. §. usufructus ff. ad leg. Falcid. & ibi Imol. Paul. de Castr. Vincent. & alii Doctores Bald. in l. 1. Cod. de hered. action. & ibi communiter Doctores, Cæpolla in tractatu servitutum, cap. 10. Advertendum tamen subtiliter, quia secundum hoc videtur, quod servitus ususfructus sit individua, quia in usufructu inest usus, textus est in l. per servum §. simul, ff. de usu & habit. textus est in l. §. qui usufructum, ff. quib. modis usufr. amit. & utrobique communiter Doctores.

Ergo servitus usufructus debet iudicari individua ratione usus sibi adiuncti, & reperio, quod Bartolus tangit hanc difficultatem in *di. l. stipulationes non dividuntur* 10. *column. num. 28.* & relinquit cogitandum. Sed vera & mentalis solutio est, quod usufructus non est sine usu, id est, sine commodo, & emolumento usus, non autem continetur, sicut species servitutis distincta, ita subtiliter Angel. ibi *fin. column.* Imola 3. *column.* Roman. 5. *column.* Alex. 7. *col. n. 27.* Jaf. 9. *col. n. 30.* idem Angel. in l. 1. *si usufructus*, ff. ad leg. Felcid. & ibi communiter alii Doctores Vincent in *leg. executione. infra isto titul.* 36. *column. n. 125.* Hoc tamen debet intelligi, quando pars usus relinquitur in re, vel fundo, jure servitutis; quia tunc non valet pro parte. Secus tamen est, si simpliciter & personaliter quis promitteret, vel legaret alteri dimidiam, tertiam, vel quartam partem ejus quod sibi est necessarium pro alimentis nulla re, vel fundo assignato: quia valeret, & teneret, & esset personalis obligatio, & non servitus usus, ita in specie tenet & declarat Alber. in *d. leg. usus pars ff. de usu & habit.* 2. *column. in med.* nihil allegando.

Sed ego ultra ipsum pro hac sententia & conclusione considero textum singularem in suo casu, secundum Bart. ibi in l. 3. *ff. de aliment. & cibariis. leg. ubi habetur*, quod obligatio alimentorum est merè dividua, & distributiva inter hæredes. Nam dicit textus quod si testator relinquit alimenta liberis suis, potest iudex de voluntate testatoris, vel ex officio suo per numerum dividere ipsos liberos, ut omnes alantur ab uno hærede vel certi liberi alantur ab uno hærede, & reliqui ab alio. Et sic probat evidenter duo. Primum est, quod ipsa obligatio primitiva est dividua: secundum quod est distributiva inter hæredes, & quilibet ex hæredibus tenetur solvere alimenta pro portione hæreditaria. Sed ex casu iudex potest dividere modo prædicto, & in terminis in nostro casu & proposito illam legem ad hoc considerat Cyn. in l. 2. *Cod. de hæred. abt.* 5. *column.* Sed certè salva eius pace, illa lex hoc non probat. Primum, quia non loquitur in contractu, vel obligatione, quæ emanavit & incepta in vita obligati, sed in legato, quod incipit à persona hæredum. Secundò: quia ibi non fit divisio alimentorum pro rata, vel pro parte, sed tantum fit divisio liberorum per numerum eorum, ut melius & facilius possint percipere alimenta, & illa non est divisio in substantia obligationis, vel relictæ, sed quidam modus aprior, & facilius solvendi, & sic patet, quod ille textus non probat sententiam & conclusionem Alber. nec Cyn. & adhuc remanet superior difficultas, super qua Salycet. relinquit cogitandum in *d. leg. 2. Cod. de hæred. action.* 3. *column. 6. oppos.* & Jaf. relinquit eam indecisam in *d. l. stipulationes non dividuntur.* 18. *column. num. 20.* Et confirmatur: quia ratio subtilis, & concludens, per quam diximus, quod servitus usus est individua, militat etiam, & habet locum in nostro casu & questione, & sic in promissione alimentorum. Sed finaliter & resolutivè, postquam in hoc sudavi, & cogitavi, ego teneo prædictam sententiam, & conclusionem Alberici, quod promissio, vel legatum alimentorum per viam quotæ, vel per viam numeri, vel quantitatis, sit merè dividua, per jura & fundamenta superiora, & solum sit dividua servitus usus promissa vel legata per viam & modum servitutis formalis in certa re, vel fundo. Et ratio viva & mentalis: quia primo casu servitus usus promissa, vel legata fun-

do naturaliter est merè individua, quia promittitur vel legatur ipsa servitus, & substantia ejus, quæ refertur ad alimenta à corpore humano percipienda, quæ naturaliter est merè individua, per rationem superiorem. Secundò verò casu refertur ad pecuniam vel quantitatem, quæ principaliter attenditur & deducitur in contractu, vel legato, quæ est merè dividua, modò postea expendatur in alimentis, modò in alia qualibet re, quod reputo novum; & subtile. Et ex superioribus singulariter inferitur, quod si ille, cui est promissa servitus usus pro se, & hæredibus suis decedat pluribus hæredibus relictis, quilibet habebit integram servitutem usus, secundum qualitatem suæ personæ, & in solidum percipiet sibi necessaria cum ista servitus sit merè individua, ut supra diximus. Quod probò & confirmò duplici ratione. Prima, quia ista servitus est merè personalis, & non transit ad hæredes, sed extinguitur cum persona defuncti, textus est in *l. usus aquæ, ff. de usu & habit.* text. in l. in omnib. *caus. ff. de regul. jur. text. in l. privilegia, eod. tit.* textus in §. 1. *Instit. de usu & habit.* textus *instit. de usufruct.* & utrobique communiter Doctores. Sed mortuo creditore jam finitus est usus, qui debebatur, & incipit deberi hæredibus novus usus. Ergo cum sint plures hæredes, & usus sit merè individuum, sequitur, quod omnibus debetur usus in solidum. Secunda, quia quando plures simpliciter stipulantur sibi pecuniam, vel aliquam rem dividuam, non dicendo in solidum, quilibet videtur stipulatus pro parte, ut in *l. reor. §. cum tabulis, ff. de duobus reis stipul. cum similib.* Sed quando plures stipulantur aliquod individuum, quilibet requirit actionem in solidum, non tanquam non rei, sed tanquam principales creditores in solidum, ex natura & qualitate rei individua, ut late tradit Bartol. in l. 2. 3. *quæst. ff. de duobus reis stipul.* Cyn. in *Auth. hoc ita, 1. quæst. Cod. eod. titul.* Ergo in nostro casu quilibet hæres habebit usum in solidum, ac si omnes stipulati essent, ita tenet Bart. in §. *Cato, ff. de verb. oblig. quæst. 9. column. 6. n. 29.* & ita etiam tenet Alber. 24. *col.* sequitur etiam simpliciter. Anton. *pen. col. n. 15.* Imol. 8. *col. vers. queritur.* Vincent. 29. *col. n. 96.* licet aliqui antiqui, ut refert Bartol. teneant contrarium, quibus videtur adherere Jaf. ibi, 26. *col. num. 51.* Ripa. 36. *col. n. 91.*

Quarto casu principali, quando in contractu, vel obligatione continatur, vel deducitur, factum talis contractus dicatur dividuum, vel individuum? Pro cuius perfecta declaratione præsuppono, quod promissio facti proprii valet, & oritur actio obligatio civilis & naturalis, sicut competeret pro qualibet alia re, & post moram succedit obligatio ad interesse, non primitivè, ut tollatur obligatio ad ipsum factum, nec cumulativè, ut teneantur ad factum, & interesse, ut utrumque possit exigi; sed succedit alternativè, taliter, quod utraque obligatio durat; tam prima ad factum, quam secunda ad interesse; & sic creditor post mortem poterit agere ad ipsum factum tantum, vel ad interesse tantum. Sed verior & optimus modus agendi erit proponere libellum alternativè, scilicet peto factum fieri, & solvi, & si non feceris, & solveris, peto interesse mihi præstari, & erit electio debitoris sicut in aliis alternativis. Item ex eo, quia nemo tenetur ad factum præstare; imò, quod magis est, licet creditor petat solum factum; iudex poterit condemnare debitorem ad factum, vel interesse; & si iudex

dex condemnet ad solum factum; debitor poterit postea in executione solvere interesse, & liberatur ab obligatione facti; & in effectu istam doctrinam & resolutionem probat text. in *l. stipulationes non dividuntur, vers. Celsus, infra isto in text. in l. 4. §. fin. eod. tit. text. in leg. si quis ab alio §. fin. de re judic. textus in l. 1. ff. de action. emp. text. in l. si traditio, C. eod. tit. text. in l. si servitus §. officium, ff. de aqua pluvi. arcen. & utrobique communiter Doctores, & in terminis ita tenet & declarat magistraliter Bartol. in *d. l. stipulationes non dividuntur, 12. column. 7. quæst. princip. & 16. column. 9. quæst. princip. & ibi Imol. 8. col. Alex. 8. col. n. 25. 9. quæst. & communiter Moderni, idem Bart. post Gloss. ibi in l. 2. §. item si in factis, infra eodem, & ibi Paul. de Caltr. & communiter Doct. præcipue Jafon. *pen. column. num. 20.* qui notabiliter loquitur, idem Bart. in l. 1. ff. de action. emp. & ibi alii Doct. Cynus, antiqui in *l. si traditio. Cod. eod. tit. de action. emp. Baldus in l. si pacto, quo penam, Cod. de pact. Salycet. valde notabiliter in l. unica, de sent. qua pro eo quod interest profer. & ibi communiter Doctores. Vinc. in leg. in executione, infra isto tit. 35. *col. 7. quæst. princip. num. 140.****

Item juxta prædicta quæro, an ille qui tenetur ad factum, præcisè compellatur facere, taliter quod creditor non cogatur recipere interesse; Et ista quæstio valde principalis & utilis, in materia. In qua resolutivè dico, quod regulariter non potest debitor præcisè compelli ad factum, sed præstando interesse liberator, ita probat text. in *l. si quis alio, §. fin. de re jud. textus in l. stipulationes sum mihi à Proculo, §. fin. infra isto titul. textus in l. stipulationibus §. operarum, eodem titul. text. in l. stipulationes non dividuntur, vel l. Celsus, eod. titul. & istam regulam, & doctrinam ponit magistraliter Bart. in *d. l. stipulationes non dividuntur, 14. column. 8. quæstion. & ibi Imol. pen. column. Roman. antepen. column. n. 80. Alexand. 8. col. 27. Jaf. num. 20.* tenet etiam Bartol. in *l. hæreditatem, ff. de donat.* & ibi Paul. de Castro & alii Doctores, & dicit communem opinionem Alexand. Vincent. & Jafon. in *d. l. si quis ab alio, §. fin. ff. de re judic.* istam etiam dicit communem opinionem Jacob. de S. Georg. in *l. unica, Cod. de sent. qua. pro eo quod interest profer. 1. column. n. 61.* licet dicat nulla lege hoc bene probari, & quod aliàs sustinuit contrarium. Sed ego firmiter teneo communem opinionem, pro qua ultra jura superius allegata, considero veram & subtilem rationem, quia si præcisè teneretur ad factum, videretur infringi libertas, & esset quedam species servitutis, argumento textus in *l. Titio centum, §. Titio centum, el. 2. ff. de cond. & demonstrat.* Nec corrigitur ista communis opinio per notabilem *legem parva 5. titul. 27. 3. part.* ubi dicitur, quod si sententia est lata contra debitorem facti compellatur per iudicem facere: quia illa lex debet intelligi, ut debitor compellatur eo modo, quod de jure communiter tenetur, & compelli poterat, scilicet, ut faciat, aliàs solvat interesse. Quæ quidem regulam conc. usio generica fallit in aliquibus casibus, & quibus debitor præcisè cogitur facere. Primus est, quando factum debet explicari in iudicio, textus est in *l. sed & hæc §. prater, ff. de procur. & ibi communiter Doctores textus in *l. certum ff. de conf. ubi habetur*, quod cogitur quis certum confiteri in iudicio, & ibi notat Bar. Alb. & communiter Doctores. Ex quo inferitur, quod in criminalibus potest quis præcisè cogi, & compelli per torturam verum dicere, & confiteri stantibus in-**

diciis, & probat textus in *l. 1. & per totum, ff. de quæst. & in l. 1. & per totum, C. eod. tit.* Secundus casus est, quando quis est obligatus ad factum ex legis dispositione, textus est in *l. si cum exceptione, §. sed & si quis, ff. quod metus causa, & ibi notat & commendat Doctores textus in l. 1. & per totum, ff. de tutel. textus in l. 1. ff. de admistr. tut. textus notabilis, & expressus in *l. stipulatio, §. opus, vers. sive autem, ff. de oper. novi nunc. ubi habetur*, quod si quis edificavit post denunciationem sibi factam, præcisè cogitur demoliri, & ibi notat Bartol. Angel. Paul. Imol. & tenet expresse Bart. in *d. l. stipulationes non dividuntur, 14. column. n. 37.* & ibi Angel. Imo. Salyc. in *l. una, Cod. de sen. qua. pro eo quod interest profer. 10. column. n. 37.* Vincent. in *l. in executione, infra eod. column. 48. num. 161.* Tertius casus, quando quis tenetur ad facta ex dispositione testatorum, textus est in *l. fideicommissa, §. fin. ff. de legat. 3.* Cujus verba sunt: *Si quis opus facere jussum paratus sit pecuniam dare reipublicæ, ut ipsi faciat, cum testator per ipsum fieri voluerit, non audietur, & notat & commendat Bartol. & Doctores antiqui, idem Bart. in *d. l. stipulationes non dividuntur, 14. column. n. 37.* Imol. ibi *pen. col. Roman. 25. col. num. 75.* Alexand. & Jaf. antepen. column. & istam dicit communem opinionem Vincent. in *l. in executione, infra eod. eod. column. n. 165.* & idem disponit *lex pen. si est, fin. 3. part.* Adde tamen, quod textus in *d. l. fideicommissa, §. fin. ff. de legat. possit intelligi*, ut procedat favore reipublicæ, cum loquatur in opere in ea faciendò. Secundò possit intelligi, quando quis est obligatus, vel gravatus per seipsum facere, & non per alium: quia tunc præcisè potest compelli facere; argumento text. in *l. 2. C. de his qui veram ætat. impetr. sed in judicando, & consulendo est tenenda communis opinio. Quartus casus est, quando in promissione facti fuit interpositum juramentum per debitorem, Gloss. est singularis, & unica, juncto textu in *l. si pecuniam ff. de cond. caus. in verbo, necesse habere.* dicit Gloss. ut quia jurasti, & ad hoc illam Gloss. reputat singularem Imol. *tit. l. 2. §. sen & si quis, fin. col. ff. de donat. idem Imol. in cap. 1. de jud. fin. col. Baldus in praludis fend. 3. col. num. 16.* idem Bald. in *l. unica, Cod. de sent. qua. pro eo quod interest profer. 10. col. Roman. in l. stipulationes non dividuntur, infra eod. 26. column. n. 69.* & ibi Alexand. 8. *col. n. 27.* Anton. Imol. & Canonista *invenient, de jurejur.* idem Imol. in *c. per tuas, de arbitris, 8. column.* & istam dicit magis communem opinionem Jafon. qui loquitur in puncto in *d. l. si pecuniam, 8. column. n. 19.* Neque obstat textus in *d. l. fin. Cod. de non nu. pecun. ubi n. juramentum semper intelligitur secundum naturam contractus, super quo interponitur: quia debet intelligi, quando actus vel contractus non habet effectum propter defectum voluntatis, animi, & consensus contrahentis, quia censetur conditionaliter adhibitus, aliàs non, ad hoc notat & commendat ibi Odofred. Petr. Cyn. Bartol. Bald. Angel. Paul. Salyc. Fulgosi. & communiter Doctores. Bart. in *l. si quid pro eo, ff. de fidejuss. Bald. in l. non dubium, Cod. de legib. pen. col. & reputat singularem Bald. in cap. qua. in Ecclesiasticum de conf. 5. column.* Sed in nostro casu adest consensus parus, & simplex. Ergo juramentum debet qualificare, & addere præcisam obligationem in tali contractu, & promissione facti, & in terminis ita respondet Imol. in *cap. per tuas, de arbitris, idem Imol. in c. 1. de jud. Jafon. qui notabiliter loquitur in d. l. si pecuniam, ff. de cond. ob caus. fin. column.* Quintus casus est, quan-****

do quis tenetur ad factum actione reali, puta rei vindicatione, in qua licet principaliter veniat declaratio domini ipsius agentis tamen in consequentiam iudicis officio venit restitutor rei, & reus conventus, & condemnatus rem restituere, præcisè tenetur ad illud factum restitutionis, & potest iudex mittere nuncium, vel executorem, ut expellat reum à possessione, & tradat actori, pro quo fait lata sententia; textus est singularis in l. qui restituere, ff. de rei vend. & ad hoc notat ibi Olofr. Bartol. Alber. Angel. & communiter Doctores Bart. in l. stipulationes non dividuntur, infra eod. 4. col. num. 37. Imol. fin. col. Roman. n. 71. Alexand. antepenult. col. Vincent. in l. executione, infra eod. 5. o. column. Jason. o. in l. naturaliter, §. mibi commune. ff. de acquir. possess. 16. col. num. 9. Bál. in leg. una, Cod. de sent. qua pro eo quod inter. profer. 11. col. num. 76. ubi reputat singularem & ibi Salyc. col. 11. num. 38. Et idem est in quolibet iudicio, & actione reali: ita in terminis tenet solus Bál. in d. l. qui restituere. 1. l. clara. & 1. colum. ubi reputat mirabile. Ex quo infero, quod condemnatus in Publiciana præcisè cogitur rem restituere. Secundo infero, quod post sententiam latam in confessoria declaraturus ius actoris & condemnaturus reus ad patientiam servitutis, quod præcisè tenetur illam patientiam præstare, ita probat Gloss. juncto textu in l. harum, ff. si seruitur. vend. tenet Bartol. in dict. leg. stipulationes non dividuntur, 14. p. column. num. 37. Salyc. in l. unica, Cod. de sentent. etc. 11. colum. num. 38. p. Sextus est casus, quando factum promissum non concernit interesse, vel commo-lum pecuniarium, ut quia promissit quis legere in aliquo studio, pro certo salario, vel puros crudite in grammatica, vel aliam similem artem exercere: quia tunc præcisè compellitur facere, nec liberatur solvendo interesse vigore reipublicæ, ita notabiliter tenet Salyc. in l. una, Cod. de sentent. qua ero eo quod inter. profer. 11. col. num. in materia num. 37. Cuius opinionem sequitur, & commendat Vincent. in l. in executione de verbo. oblig. 50. col. num. 170. Septimus casus est, quando quis tenetur ad factum traditionis, ex contractu emptionis & venditionis, & venditor habet facultatem tradendi propter maximam bonâ fidelem, quæ reperitur in hoc contractu. Ista est Gloss. singularit in iure. §. pretium, Infitur. de empt. & vend. q. in verbo, tradatur, & ibi notat q. & commendat Faber. Angel. & communiter Doctores: tenet etiam Bartol. in l. 1. ff. de act. empt. 3. col. num. 12. & ibi communiter Doctores, idem. Bartol. in l. stipulationes non dividuntur, antepenult. colum. & ibi communiter Moderni, Fabianus de Monte in tractatu emptionis & venditionis, 6. quest. principalis. & illam Gloss. ad hoc reputat singularem Angel. in §. actionem, Infitur. de act. 8. col. num. 14. pro qua considero legem notabilem partitâ 42. titul. 5. part. Octavus casus est quando quis tenetur ad rem restituendam, nedum actione reali, sed etiam actione personali: quia dominium ejus pertinet alteri, ut depositarius, commodatarius, & similis persona. Quia licet ista obligatio consistat in facto: tamen præcisè cogitur facere, & restituere, si habet facultatem tradendi, ita probat textus in l. qui restituere, ff. de rei vendicac. Et licet ille textus loquatur in eo, qui tenetur, & convenitur tantum à domino actione reali rei vindicationis, tamen militat eadem ratio, quæ fundatur in dominio petentis, quæ ratio etiam militat in nostro casu, quando

dominus petit suam rem, quavis alia actione personali Imò hoc casu etiam procederet, & haberet locum, licet ille qui depositus, & commendavit, non esset dominus rei, quia carte presumitur, & conventus non potest opponere exceptionem dominii argumento textus & eorum, quæ ibi notantur, in l. sive possidetis, Cod. de probat. & in terminis, licet non sic declaret, ita tenet Bartol. l. stipulationes non dividuntur, infra isto titulo 4. colum. 8. oppositio. & ibi communiter Doctores, tenet etiam Joan. de Imol. in l. 4. §. Case, eod. titul. 6. col. & ibi etiam communiter Doctores.

Advertendum tamen, quod licet quis possit promittere factum proprium, saltem, ut teneatur, ad interesse, ut supra dictum est: tamen non potest promittere factum alienum. Imò tali casu obligatio est ipso jure nulla, subrogatur obligatio ad interesse text. est in l. stipulatio ista habet licere, infra isto titulo. Cuius verba sunt; nemo autem alienum factum promittendo obligatur, & ibi Bartol. & communiter Doctores textus in l. inter stipulationem, eod. titul. text. in l. sicut reus, ff. de fidejuss. textus in l. eum qui, §. Julianus, ff. de constit. pecun. textus in §. si quis alium, Infitur. de inuit. stipular. & idem dispositio l. 1. titul. 1. §. part. Quod est verum, & procedit, quod promittitur factum alionum extraneæ personæ, secus si illius quem compellere potest, ut filii, vel servi, textus est in l. fluminum, §. quamquam ff. de damno infect. Cuius ratio est; quia tali casu non videtur negotium geri inter ipsos principales contrahentes, ut requiritur in isto contractu verborum, quam rationem ponit textus in d. l. inter stipulationem, infra isto titulo, in quantum, dicit; Nam de se quemquam promittere oportet, & istam rationem expressè ponit ibi Angel. Imol. & communiter Doctores Cuman. in d. l. stipulatio istas habere licere, 1. col. & ibi Jason. 1. col. & alii Doctores. Secunda ratio potest esse, quia talis promissio videtur continere quid impossibile, cum non sit in potestate ejus, quod alter faciat, certè fundatur ex prædictis Juribus, maxime in d. l. fluminum, ff. de damno infect. & in terminis istam rationem ponit Alexand. in d. l. stipulatio ista, infra hoc titulo. 1. colum. num. 6. Sed circa hoc se offert subtilis, & necessaria difficultas, quare ista promissio non valeat saltem in interesse, cum obligatio facti de sui natura committatur, & convertatur ad interesse, ut supra dictum & probatum est sed vere & conclusive respondeo, quod illud est verum, & procedit, quando promissio, & obligatio est de se valida, quia promittit quis factum proprium, & tamen est, quando talis promissio, vel obligatio est invalida, quia promittit quis factum alienum, ut in nostro casu, & in terminis ita tenet, & reputat singularare Paulus de Castr. in n. l. stipulatio ista 2. col. 2. oppositio infra isto titulo post Dyn. Rayn. & antiquos, & Paul. idem voluit ibi Bartol. 2. colum. n. 3. Ex quibus noviter infero quod etiam hoc die de jure Regio tante lege ff. in 3. lib. Ord. non valebit talis promissio & obligatio facti alieni, quia illa lex Regia tantum tollit solemnitate stipulationis, & contractus verborum, non tamen tollit alia substantialia, & naturalia, ipsius contractus Ergo cum stipulatio facti alieni non valeat, similiter hodie non valebit promissio, vel obligatio ejus. Item & secundò, quia rationes superius assignatæ de jure communi, per quas non valeat prædicta promissio, vel obligatio facti alieni, militat etiam hodie de jure Regio. Item etiam tertio, quia de jure Canonico, licet nul-

la requiratur stipulatio, nec solemnitas verborum, sed valeat & teneat qualibet simplex promissio nudo pacto, & oriatur actio & obligatio civilis & naturalis, ut in cap. 3. de pact. cum, similib. tamen non valet promissio, vel obligatio facti alieni, argumento textus prædictorum jurium, & ita determinat Angel. licet plures, teneant contrarium. Ergo eodem modo dicamus quod hodie de jure Regio non valeat talis promissio, & obligatio. Et hoc teneo pro constanti, firmo, salva pace melius sentientium. Quæ tamen omnia singulariter limito, & intelligo, quando promissio vel obligatio facti alieni sit sine juramento: quia tunc valet & tenet, & committitur ad interesse, & resolvitur, ut valeat in eo: quia omnis actus, in quo apponitur juramentum, valet omni meliori modo quo possit valere, argumento textus in l. cum pater, §. filius matrem, ff. de leg. 2. & in terminis isto fundamento, & ratione ita tenet Roman. & communiter Moderni in l. stipulatio ista, habere vice inf. isto titulo: & tenet etiam Anton. in c. ex literis et 2. de spons. Et ex prædictis necessaridò quero, si quis promissit factum proprium: quo casu valet & tenet obligatio, ut supra plene dictum est: an possit pro eo fidejussor dari & obligari, cum ipse videatur promittere factum alienum: In quo notabiliter, magistraliter & resolutivè dico, quod si fidejussor promissit factum principalis debitoris, habendo respectum ad ipsum factum, non valet, nec tenet promissio, vel obligatio, textus est in l. sicut reus, ff. de fid. Si verò fidejussor promissit opus vel rem, illud, quod resultat ex facto, habendo respectum ad opus consummatum, & non ad ipsum factum, tunc bene valet & tenet promissio, & obligatio fidejussoria, text. in l. continuum, §. §. alio, infra titulo. Si verò fidejussor promissit interesse in casu, quo principalis debitor non fecerit, bene valet, & tenet talis promissio & obligatio, argumento textus in leg. quotiens in stipulationibus, infra isto titulo. hanc resolutionem ponit Bartolus in l. nemo est qui reficit ff. de duob. reis, 1. oppos. & ibi communiter. Doctores, idem Bartol. melius, quam alibi in l. si quis pro eo, ff. de fidejuss. 2. colum. n. 2.

Item etiam, ex prædictis singulariter quero, an valeat pactum & promissio alicujus, tempore, quo contrahit matrimonium, quod teneatur perpetud habitare cum uxore, in certo loco, vel civitate, & non alibi sub certa pena. Et certè est notabilis, & necessaria questio in qua reperio, quod Antonius, Abb. & alii Doctores, in cap. 1. qui matr. accus. pos. tenent quod valet, & tenet marito non adimplente ad penam & idem tenet & sequitur Doctore. Palatius Rubios in sua repetitio per veritas, 3. fol. 2. column. & ultra cum tenet Romandus in peregrinam l. stipulationes non dividuntur infra isto titulo, num. 66. & locabinius de S. Georg. in rubr. ff. de jur. dor. Sed salva pace eorum ego teneo contrarium, imò, quod tale pactum, & promissio non valeat, neque teneat. Primò, quia nemo tenetur ad factum præcisè, ut supra conclusum est. Secundò: quia esset quædam species servitutis, argumento textus in l. Titio centum, §. Titio centum, et. 2. ff. de condit. & demonstr. Quod tamen intelligo, & declaro, nisi proveniret aliquod interesse, quod ex observantia pacti proveniret uxori: quia tunc tenetur maritus ad illud interesse. Item etiam, nisi spe præmii induceretur quis ad habitandum in certo loco, favore certæ personæ, ut sit testis.

tor, vel contrahens promitteret alicui certam quantitatem, vel rem, si habitet in certo loco: quia valeret, & non impendo conditionem amitteret lucrum, & non compelleretur ibi stare, argumento textus in l. qui concubinam, §. uxori, ff. de legat. 2. aliàs, si non relinqueretur favore alicujus certæ personæ, non valeret talis conditio, etiam imposita spe præmii, ut probat textus in d. l. Titio centum, & ibi tenet Bartol. & communiter Doctores. Adde tamen, quod in casibus, in quibus pactum istud, de quo loquimur valeat & teneat, & cogatur promissor adimplere, debet intelligi, nisi superveniat aliqua causa de novo, per quam non possit, vel debeat ibi habitare, argumento textus in l. si convenerit, ff. pro socio, juncta communi opinione.

Quibus visis, & præsuppositis in promissione, & obligatione facti, quando queritur, an sit dividuam, vel non? Dico, quod regulariter omne factum est individuam secundum juris dispositionem omni respectu, scilicet contractus, distributionis, solutionis, & liberationis. Nam primò est individuam respectu ipsius contractus, & obligationis: quia pro parte indivisa quotitativa non potest promitti, nec deduci in contractu, & sic non potest quis promittere dimidiam, tertiam, vel quartam partem alicujus facti, ita probat textus qui sic debet intelligi in l. stipulationes non dividuntur, vers. 1. infra isto titulo. textus in l. 4. §. Cato, eod. titulo. textus in l. in executione, vers. secunda ad opus, eod. titulo. textus in l. si is qui quadraginta, §. quadam, ff. ad l. Fulcid. textus in l. 5. §. opere ff. de verbor. signif. textus expressior ceteris in l. libertus qui, la. ff. de operis liber. Cuius verba sunt: Neque promitti, neque solvi, nec deberi neque peti pro parte potest opera. Et ratio hujus est: quia respectu ipsius facti, vel operis, est individuam, quia esset impossibile prædictam partem quotitativam facere pro indiviso: quia si aliquid fecerit, licet minimum, in eo ipso debito, vel alter habebit alias partes, & sic non potest præstari ipsi creditor soli illa pars, quam ipse stipulatus fuit. Similiter respectu ipsius fundi in quo domus, vel ædificium debet fieri, est individuam: quia esset impossibile pro illa parte quotitativa pro indiviso facere in fundo, quin ædificium tangeret alias partes fundi, similiter etiam respectu personæ, & instrumenti, quo factum debet fieri, esset impossibile facere pro parte, quia tota persona, vel instrumentum ibi concurrat, vel interveniat, argumento eorum quæ supra latius dixi in servitute promissa. Et hoc est quod voluit Bartol. uno verbo in dict. l. stipulationes non dividuntur, 3. col. 6. oppositio.

Secundo modo factum dicitur individuam, ratione distributionis vel divisionis inter hæredes: quia mortuo promissore, vel debitore, relicta pluribus hæredibus quilibet tenetur in solidum, textus est in l. executione, vers. secunda ad opus, infra isto titulo, & ad hoc ibi notat Gloss. ordinat. Bartol. Alberic Angelus, Imol Paulus, Alexand. Jason. & communiter Doctores: textus in leg. si is qui quadraginta, §. quadam, ff. ad leg. Fulcid. & ibi etiam communiter Doctores Confirmatur ratione, quia quando actus est individuus non persona hæredum, mutatur conditio obligationis, ut in l. 2. §. ex his, infra eodem titulo.

Tertio modo factum dicitur individuam ratione solutionis: quia non potest solvi pro parte indivisa, vel indivisa, ita probant jura superiora, & in terminis probat text. ultra Doctores per me subtiliter.

ter ponderatos in l. prout quisque, ff. de solut. ubi habetur, quod eodem modo, forma, & solemnitate debet fieri solutio, quo, vel qua fuit celebratus contractus. Nam si re fuit celebratus, in re debet fieri solutio, si verbis in re, vel in quantitate promissa, vel aliis verbis contrariis, hoc est per acceptationem, si consensu, solutione rei vel contrario dissenso. Ergo idem dicamus in nostro casu, quod cum factum sit merè individuū respectu contractus, similiter debet esse individuū respectu solutionis, & illum textum in suo proprio casu licet non in proposito nostro, summè notat & commendat ibi Gloss. ordinaria, Cald. Alber. Bald. Angel. Paul. Imola, & communiter Doctores.

Quarto modo factum dicitur individuū respectu liberationis: quia si fiat solutio in parte divisa, vel indivisa, & creditor recipiat, non contingit, nec causatur debitori liberatio in illa parte soluta, textus est in l. executione, vers. secunda ad opus, infra isto tit. textus in l. stipulationes non dividuntur, vers. 1. eod. tit. textus in l. 4. §. Cato, eod. tit. textus expressit ceteris in l. si is qui quadragesima, §. quaedam ff. ad l. Falcid. textus in l. libertus qui, ff. de oper. liberr. Et ratio, per quam factum est individuū, est triplex, & quilibet valde notabilis. Prima, quia factum pro parte non affert tantam utilitatem respectu partis, sicut totum respectu totius. Nam rota domus, vel ædificium defenditur à pluvia, & vento, & in ea potest creditor habitare, vel ea uti ad quem est destinata, quod non esset in parte soluta, & idem est in aliis factis, & exemplis eorum. Imo impossibile est quod fiat, & detur particularis solutio facti: quia parte soluta, non videtur soluta tertia nec quarta, vel alia pars pro indiviso totius operis, vel facti: sed illius partis solute. Secunda ratio est quia domus, ædificium, vel aliud simile factum ex sui perfecta consummatione respicit formam. Unde, qui totum non fecit, & solvit, nihil videtur fecisse nec solvere, textus est expressus & particularis in l. si is qui quadragesima, §. quaedam, ff. ad legem Falcid. Cujus verba sunt. Sed & si opus mancipibus heres facere iussus est, individuū videtur legatum, nec enim aut ullum balneum, aut theatrum, aut studium fecisse intelligitur, qui ei propria formam, ex consummatione contigerit, non dederit, & ibi notant & commendat Doctores, textus in l. 5. vers. opus, ff. de verb. signifi. text. in leg. adificia, vers. perfecisse, eod. tit. text. in leg. stipulatio, §. opus, ff. de novi oper. nunc. text. in l. 2. de prator. stipul. Tertia ratio est: quia cum in obligationibus facti post mortem succedat obligatio ad interesse, & debitor non teneatur præcisè ad factum, sed liberetur solvendo interesse, sequeretur, quod si debitor qui solveret partem, esset liberatus, postea postea aliam partem solvere in pecunia, vel æstimatione, & fieret solutio in diversis rebus contra mentem creditoris, & deveniret ad inconveniens, text. in l. in executione, §. pro parte, infra eod. Et in effectu istas rationes ponit Bartol. in d. l. stipulationes non dividuntur, infra isto tit. §. colum. 3. quast. & ibi Angel. pen. col. Paul. 4. col. Imol. 4. col. Roman. 7. colum. n. 4. §. Jaf. 17. colum. num. 28. Vincent. in l. in executione, eod. tit. §. colum. n. 114. idem Bart. in l. 4. §. Cato, eod. tit. 7. colum. 2. quast. & ibi Alber. 2. colum. n. 2. Imol. 1. colum. & communiter Doctores Salycet. l. 2. Cod. de hered. action. 4. col. Nec prædictis obstat text. qui non consideratur l. marinus, ff. locati, ubi habetur, quod si pars ædificii corrumpat, perit periculo domini, cujus opus sit: non verò ejus, qui opus

promittit facere, quia respondeo dupliciter. Primo modo, quod illa censetur facta solutio, & non vera, que in ista materia inducit liberationem, ut in l. 2. §. tamen hominem, infra eod. Vel aliter & secundo, quod non liberatur in illa parte, Imò cogitur facere expensas domini, & datur secunda dilatio, & tempus ad faciendum & ita tenet & declarat ibi Bartolus, Paulus, & communiter Doctores. Confirmatur ultra Doctores, quia ibi non promittit ille simpliciter factum suis propriis sumptibus præstandum, sed tantum facere, & præstare operas usque ad perfectionem, & consummationem facti, ideo liberatur parte precepta, sed cogitur interim facere expensas domini, quia mens & intentio eorum fuit, ut totum opus fieret & perficeretur. Ex qua resolutione & doctrina primò infero, quod à principio tempore contractus factum, bene potest promitti pro parte divisa certa, & determinata, & non quotiativa, ut si quis promittat facere aliquam partem domus, vel cemenæ, vel tectum, vel quamlibet aliam partem certam. domus, vel ædificii quia tunc cessant prædictæ rationes impeditivæ, licet quoad omnia alia tale factum sit individuū, quia postea concurrunt dictæ rationes, est pro illa illatione & conclusionem facit bonus textus in l. 2. §. 1. vers. præterea, ff. de aqua plu. arcend. textus in l. si finitæ §. ex hoc edit. vers. sed est plures, de damno infect. textus in l. si quis duas, §. si quis partem, in fin. §. commun. præd. in expresse ita tenet Bartol. in d. l. stipulationes non dividuntur, colum. 6. oppos. cum quo transeunt communiter Doctores ibi. Secundo infero, quod quando factum est merè personale, puta promittit non offendere, alium non impedire, vel quid simile, tale factum est merè individuū, quia pro parte indivisa promitti non potest, ut patet ad sensum, quia pro parte aliqua indivisa ipsius corporis vel persone non poterit quis offendere, vel impedire quin offendant, vel impediat pro alia, ita Bart. in d. l. stipulationes non dividuntur, §. 3. colum. 6. oppos. quem etiam Doctores sequuntur. Tertio infero, quod si promissio, vel obligatio pecuniæ ordinetur ad factum, ut quia promittatur, vel legatur pro aliquo facto, vel opere faciundo, ipsa obligatio pecuniæ erit individua, sicut ipsamet factum, respectu cujus promissio, vel legata fuit textus est singularis in l. fidei commissi, §. si in opere ff. de legat. 3. Cujus verba sunt: Si in opere tractatis faciundo aliquid relictum sit, nunquamque heredem in solidum teneri, Divus Marcus & Lucius Verus respeserunt. Unde mortuo debitore quilibet ex heredibus in solidum tenetur, licet ille qui solvit possit repetere ab aliis pro portionibus eorum, & per illum textum ita tenet Angel. in l. executione, §. secunda ad opus, infra eod. & ibi Joan. de Imol. & Paul. de Castre. & Alexand. in l. 2. §. harum, eod. tit. & illud sequor, & tenet, licet contrarium expresse teneat Bartol. in d. §. si in opere. Imo, quod obligatio sit dividua, & quilibet hæres teneatur pro parte, & respondet ad illum textum quod debet intelligi, quando ipsi hæres sunt gravati facere ipsum opus, & in eo expendere certam quantitatem, & illum intellectum tenet etiam ibi Alber. post Jacob de Aret & tenet Bald. in l. mortuo bove, §. fin. ff. de legat. 2. Socin. in l. 2. §. & harum, infra eod. & ibi Jaf. 1. colum. num. 16. Alexand. sibi contrarius in leg. stipulationes non dividuntur §. colum. n. 28. Vincent. in l. in executione, §. 6. colum. num. 99. Quarto infero, quod si aliqua quantitas, vel res sit posita

ita in conditione solutionis, semper censetur individua: quia reputatur factum, & pro parte non potest solvi. Et mortuo debitore non dividuntur inter hæres; imò quilibet tenetur in solidum in casibus in quibus jus implendi conditionem transmittitur ad hæres, textus est singularis in leg. cui fundus, ff. de condit. & demonstrat. Cujus verba sunt: Cui fundus legatus est, si decem dederit, partem fundi consequi non potest, nisi totam pecuniam numerasset, & ad hoc notat & commendat ibi Bartolus, Alberic. Imol. & reputat singularem Paul. de Castre. Cyn. Baldus Salyc. de Corn. & communiter Doctores in l. si plures, Cod. de condit. insert. Quod tamen intelligi, quando uni tantum est adjecta prædicta conditio: secus tamen si pluribus, quia tunc unumquique potest implere pro parte, & consequi emolumentum pro parte, textus est in l. si quis legata, §. fin. §. de condit. & demonstrat. & ibi Gloss. ordinaria & communiter Doctores, & probat text. in d. l. cui fundus. Quinto infero, quod si quis vendat rem certo pretio, cum pacto de retrovendendo, & talis venditor solvat partem pretii dimidiam, tertiam vel quartam, non poterit redimere rem venditam pro illa parte. Similiter si decedat venditor relicta p. uribus hæredibus, non poterit unus eorum redimere pro sua parte, & portione hereditaria. Primò quia talis facultas redimendi est individua quia quantitas ordinat ad factum hoc est, ad tradendum rem, quod traditio est facti, ut in l. stipulationes non dividuntur, infra eod. ibi: Fundum tradi. Secundo, quia talis qualitas, & solutio ejus videtur posita in conditione. Unde in solidum debet præstari, ut possit consequi rem, argumento text. in d. l. leg. cui fundus, ff. de condit. & demonstrat. Tertio facit text. notabilis, expressus in l. si stulcus, §. qui fundum, ff. de contrahend. emptio, ubi habetur, quod si emptor emit fundum a lege, & conditione, ut soluta pecunia traderetur et fundus, & decessit pluribus hæredibus relicto, non potest unus eorum partem fundi petere, licet offerat pretium pro sua parte, & ad hoc notat & commendat ibi Olofred. Bar. Alber. Bald. Salyc. Fulgof. & communiter Doctores. Et ratio est secundum eos, quia quantitas videtur posita in conditione. Quarto facit text. notabilis in l. si quis aliam, vers. 1. de solut. ubi habetur, quod evicta re pro parte ab emptore, potest emptor agere de evictione in solidum pro tota re, quia non est verisimile quod emitter, nisi in solidum efficeretur sua. Quinto facit text. in l. quod autem, §. fin. cum l. sequent. ff. de in diem adjectione. Sexto facit, quia si pro parte possit redimere, incidere emptor cum venditione in vitus in communionem, quod esset inconveniens, ut in l. cum pater, §. dicitur, ff. de l. 2. Sexto quod si fiat contractus, census, vel emphyteutis cum pacto, quod possit debitor census redimere rem censuale reddendo pecuniam, quam recepit pro eo, ipse & hæres ejus non possent redimere pro parte. Imo quod magis est, ista illatio, & conclusio habet locum etiam in pluribus dominis vendentibus aliquam rem cum pacto de retrovendendo, quia unus sine alio non poterit retrahere pro sua parte offerendo partem pretii, quia cum venditio fuerit facta uno pretio, non tenetur emptor revendere, & tradere rem pro parte, sed in totum, argumento supradictorum, quæ optimè concludunt. Septimò infero, & adhuc in fortioribus terminis, quod si plures domini vendant rem cum pacto de retrovendendo, unus sine alio non poterit retrahere, nec redimere

pro sua parte, argumento prædictorum, & in terminis ita tenet Bar. in leg. cui usufructus, ff. de usufruct. leg. & dicit ita consultuisse in civitate Spoleti, idem Bar. in l. si quis aliam, ff. de solut. ubi Angelus, Paulus de Castro & alii Doctores, Baldus in l. 2. Cod. de pactis inter emptor. & venditor. idem Bar. melius quam alibi in conf. 195. Jafon. in leg. stipulationes non dividuntur, infra eod. 13. colum. numer. 20. Socin. in consil. 16. 4. volum. Fabian. de Monte in tractat. de emptio. & venditione, 2. quast. 7. quast. principali. Philippus Dec. in l. ejus qui in provincia, §. quas vero, ff. si cert. pet. 2. colum. num. 8. Nec huic sententiæ & conclusioni obstat text. notabilis in l. si quis legat, §. fin. ff. de condit. & demonstrat. ubi habetur, quod si testator legavit rem duobus, si hæredi centum dedisset, taks quantitas est merè dividua, & quilibet eorum poterit rem suam solvere, & consequi partem rei legatæ: quia respondeo, quod ibi loquuntur in hæres, qui præterdit causam lucrativam: superior verò conclusio loquitur in contractu oneroso, in quo veteretur damnum, & præjudicium contrahentis, per dictas rationes, & certè hanc solutionem ego cogitavi, & postea reperi Bar. eam tenere in conf. 195. licet corruptè alleget illum textum, & ita etiam debet intelligi textus in l. uxorem, §. agri plagam, ff. de leg. 3. licet Doctores ibi non declarent. Pulchrum tamen dubium est circa prædicta, si unus ex dominis venditoribus offerat totum pretium, an possit in solidum totam rem redimere: in quo breviter dico, quod non, quia aliàs possit postea alter dominus venditor petere, & redimere rem, offerendo totum pretium: & in terminis ita tenet Paul. de Castro, in l. si quis aliam, ff. de solut. Contrarium tamen tenet Socin. in l. 1. §. sed quotiens, ff. au Teibel, Imò, quod possit totam rem redimere totum pretium offerendo, & dicit se ita consultuisse in questione de facto, licet non potuit obtinere. Sed pro concordia potest dici, quod si ille, qui vult redimere, non offerat satisfactionem de restituenda parte alteri domino venditori volenti postea red. mere, non audiat, licet totum pre ium offerat, & ita procedat opinio Paul. de Castre. Si offerat satisfactionem de restituenda parte alteri, bene possit totam rem redimere: quia tunc nullus eorum reperitur in damno, & ita procedat opinio Socini contraria, pro qua sententiæ & conclusione facit textus in l. 1. §. si pecunia, ff. de positi. ubi habetur, quod si quis depoluit penes alium rem, cujus restitutio aliquo respectu est individua, unus ex hæredibus ejus poterit petere restitutionem totius rei, & præstare satisfactionem de reddenda parte alteri coheredi, & per illum textum ita tenet & decidit Jaf. nimis commendando, in d. l. stipulationes non dividuntur, 13. colum. numer. 21. Sed ante eum reperio, quo tenet Socin. in d. conf. 16. 7. colum. num. 43. Unum tamen est, quod si prædicto casu unus eorum nolit retrahere vel renunciet, vel ex aliqua causa sit exclusus, poterit alter socius venditor totam rem redimere in solidum, quia jus alterius ei accrescit, argumento textus singularis in proposito in l. fundus ille, ff. de contrahend. empt. ubi si quis emit rem sibi, & alteri, & in persona unius, non consistit nec valet emptio, pars alterius accrescit ei, in cujus persona valere potest & ibi notat & commendat Glossa ordinaria & communiter Doctores. Et sic hoc casu unus ex dominis venditoribus possit totam rem redimere, quia aliàs esset in damno,

